

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 21.2.2007
СОМ(2007) 62 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ ОТ КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, ДО
СЪВЕТА, ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И
ДО КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

**Подобряване на качеството и на производителността на труда: стратегия на
Общността за здравословни и безопасни условия на труд за периода 2007–2012 г.**

{SEC(2007) 214}
{SEC(2007) 215}
{SEC(2007) 216}

СЪОБЩЕНИЕ ОТ КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, ДО СЪВЕТА, ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И ДО КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Подобряване на качеството и на производителността на труда: стратегия на Общността за здравословни и безопасни условия на труд за периода 2007–2012 г.

(текст от значение за ЕИП)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящото съобщение предлага стратегия за насърчаване на здравословните и безопасни условия на труд в Европейския съюз от 2007 г. до 2012 г. Здравословните и безопасни условия на труд днес представляват един от най-важните и най-развитите аспекти в политиката на ЕС, касаеща заетостта и социалните дейности¹. Приемането и конкретното прилагане през последните десетилетия на обемни закони на Общността доведе до подобряване на условията на труд в държавите-членки на ЕС и бе отбелязан значителен прогрес в намаляването на заболяемостта и злополуките по време на работа.

За да даде нов тласък на политиката за здравословни и безопасни условия на труд, Европейската комисия определи през 2002 г. нова стратегия на Общността за периода 2002–2006 г. Тя се основава на един глобален обхват на благополучието на работното място, като взема предвид промените на работното място и появата на нови рискове, особено от психосоциален характер.

Докладът за оценка на стратегията на Общността за здравословни и безопасни условия на труд за периода 2002–2006 г.² в заключение констатира, че тази стратегия е дала тласък на политиките за превенция на национално ниво, представила е съответните подходящи и убедителни аргументи в полза на едно партньорство за постигане на общите цели, и е принудила заинтересованите страни в областта на превенцията да помислят стратегически за осъществяването на тези цели. Освен това тя е насочила общественото мнение към важността на здравето, здравословните и безопасни условия на труд, представяйки ги като неразделна част от управлението на качеството и като определящи елементи на икономическото изпълнение и конкурентоспособността.

¹ Политика в съответствие с член 137 от Договора за създаване на ЕО.

² Докладът за оценка на стратегията на Комисията за здравето и сигурността на работното място 2002- 2006 г. SEC(2007) 214.

В рамките на стратегията от Лисабон, държавите- членки признават големия принос, който гарантирането на качеството и производителността на труда могат да имат в стимулирането на икономическия растеж и заетостта. Именно липсата на ефективна защита, която да гарантира здравословните и безопасни условия на работа може да доведе до отсъствия, породени от трудови злополуки и професионални заболявания, както и до трайна инвалидност. Това може не само да има значителни човешки измерения, но и силно негативно влияние върху икономиката. Огромните икономически разходи за проблеми, свързани със здравословните и безопасни условия на труд спъват икономическия растеж и засягат конкурентоспособността на предприятията в ЕС. Значителен дял от тези разходи се пада на социалноосигурителните системи и публичните финанси.

През 2001 г. Европейският съвет от Стокхолм си постави за цел средната заетост в ЕС за възрастовата категория от 55 до 64 години за мъже и жени, да достигне 50 % до 2010 г. Европейският съвет от Барселона от 2002 г. заключи, че „от този момент до 2010 г. в Европейския съюз средната възраст, при която се прекратява трудовата дейност, трябва да се повиши прогресивно с около 5 години“. Съвременната организация на труда както и здравословните и безопасни условия на труд могат значително да допринесат за това, като гарантират благополучието на работното място, осигурят оптимални възможности за всеки човек да се труди и предотвратят ранното оттегляне от пазара на труда.

За да се подобри работоспособността на жените и мъжете и качеството на професионалния живот, трябва да се осъществи напредък също и в областта на равенството между половете. Това неравенство както в, така и извън професионалната среда може да засегне безопасността и здравето на работещите жени³, като по този начин да повлияе върху тяхната производителност. Наред с това, специфични въпроси, свързани с безопасността и здравето на работещите мъже, също заслужават необходимото внимание.

Националните политики и тези на ЕС трябва да допринасят за създаването на трудова среда и трудови здравни услуги, позволяващи на работещите да участват пълноценно и да бъдат продуктивни и в напреднала възраст. Нашата цел е създаването на условия, при които трудът укрепва здравето и личната удовлетвореност и при които възможността за намиране и запазване на работата подобряват общото здраве на населението. Ето защо е важно да се подчертае приноса, който доброто професионално здраве може да има за общественото здраве като цяло. Именно работното място представлява специфична рамка за здравна превенция и напредък.

Стратегията на Общността за периода 2002-2006 г. предизвика значителен спад на броя на трудовите злополуки. Новата стратегия за периода 2007-2012 г. предлага поставянето на една още по-амбициозна цел, а именно намаляването с 25 % на нивото на поява на трудови злополуки до 2012 г в ЕС-27 чрез подобряване на здравословните и безопасни условия за работниците, като така се допринесе за успеха на Стратегията за растеж и работни места.

³ "Gender issues in safety and health at work". European Agency for Safety and Health at Work, 2003

2. ОСНОВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА В ОБЛАСТТА НА ЗДРАВΟΣЛОВНИТЕ И БЕЗОПАСНОСНИ УСЛОВИЯ НА ТРУД

Новаторският подход на стратегията на Общността за периода 2002–2006 г. вече дава своите плодове. Държавите-членки извършиха истински напредък по отношение на изготвянето на стратегии и програми за действие, които са по-целенасочени. В периода 2000-2004 г. (последни данни) нивото на трудовите злополуки с фатален край се е понижило със 17 % в ЕС-15, докато нивото на злополуките, които водят до отсъствие от работа, по-дълго от три дни се е понижило с 20 %⁴. Очаква се тези положителни тенденции да се запазат, когато новите данни станат ясни.

Въпреки реализирания напредък, последните резултати от четвъртото европейско проучване по въпросите на условията на труд показват, че много работници в Европа продължават да усещат, че работата им крие заплаха за здравето или безопасността им:

-почти 28 % от работниците заявяват, че имат здравословни проблеми, които не са свързани с трудова злополука, но са причинени или утежнени от настоящата или предишна работа;

-35 % от работниците считат, че работата им крие риск за здравето им.

Освен това намаляването на професионалните рискове не е равномерно:

- някои категории работници са твърде изложени на професионални рискове (младите работници, работниците на временна работа, възрастните работници и работниците мигранти);
- някои категории предприятия са по-уязвими (малките и средни предприятия по-специално разполагат с по-малко средства, за да въведат сложните системи за защита на работниците, докато някои от тях са по-засегнати от негативното въздействие на проблемите със здравословните и безопасни условия на труд);
- Някои сектори остават изключително опасни (строителство/комунално строителство, селско стопанство, риболов, транспорт, здравеопазване и социални услуги).

Много от предизвикателствата, свързани със здравето и безопасността, отчетени вече през изминалия период, продължават да бъдат от значение. Те включват:

- демографските промени и застаряването на активното население;
- новите тенденции в заетостта, включително развитието при самостоятелно заетите работници, при подизпълнителите и увеличената заетостта в малките и средни предприятия;
- новите по-значими миграционни потоци, насочени към Европа.

⁴ SEC(2007) 214.

Участието на жените в пазара на труда продължава да нараства, често пъти придружено от полово разделение на труда. Затова е необходимо да се обърне по-специално внимание на тези аспекти на здравето и безопасността, които засягат най-вече жените.

Някои видове професионални заболявания започнаха да се срещат по-често (мускулно-скелетни нарушения, инфекции и заболявания, свързани с психичното натоварване). Естеството на професионалните рискове се променя заедно с ускоряване на темпа на развитие на иновациите, на развитието на нови рискови фактори (насилие на работното място), включително сексуалния и моралния тормоз, зависимостта) и трансформацията на труда (фрагментарност на професионалния живот). Тези промени изискват по-добро разбиране на явлението посредством специализирано изследване за определяне на ефективни превантивни мерки. Накрая, степента до която законодателството на Общността действително се прилага в различните държави-членки се различава значително.

Поради тези причини през следващите пет години ще бъде добре да се следват и развиват усилията, насочени в развитието на здравеопазването и безопасността на труда.

3. ЦЕЛИ НА СТРАТЕГИЯТА НА ОБЩНОСТТА ЗА ПЕРИОДА 2007–2012 Г.

Продължаващото, устойчивото и равномерно намаляване на трудовите злополуки и професионалните заболявания остава първа цел за стратегията на Общността за периода 2007–2012 г. Комисията счита, че намаляване от 25 % на 100 000 работещи от общия размер на появата на злополуки на работното място, на равнището на ЕС-27, трябва да бъде основна цел за този период.

За постигане на тази амбициозна цел се предлагат следните основни инструменти:

- гарантиране на правилното прилагане на законодателството на ЕС (срв. точки 4.1, 4.2);
- подкрепа на малките и средни предприятия в прилагането на действащото законодателство (срв. точка 4.1);
- адаптиране на законовата рамка в съответствие с промените в сферата на труда и по-специално като се имат предвид малките и средни предприятия (срв. точка 4.3);
- стимулиране на развитието и прилагането на националните стратегии (срв. точка 5);
- насърчаване на промените в поведението на работниците, както и насърчаване на техните работодатели в усвояването на насочен към опазване на здравето подход (срв. точка 6);
- финализиране на методите за определяне и оценка на нови потенциални рискове (срв. точка 7);
- подобряване на проследяването на осъществения напредък (срв. точка 8);

- насърчаване на здравето и безопасността на международно ниво (срв.точка 9).

4. ВЪВЕЖДАНЕ НА СЪВРЕМЕННА И ЕФЕКТИВНА ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА

4.1. Укрепване на прилагането на законодателството на Общността

Ефективното прилагане на достиженията на правото на Общността е от основно значение за защита на живота и здравето на работниците, както и същевременно за поставяне на равнопоставена основа за всички действащи предприятия на големия европейски пазар.

През 2004 г. Комисията прие своя доклад за практическото изпълнение на на Рамковата директива 89/391/ЕИО, и нейните пет отделни директиви⁵. Основните изводи, представени в доклада потвърждават тяхното положително въздействие в областта на защитата на национално равнище. Все пак докладът посочва големите пропуски при прилагането на законодателството на Общността, по-специално в секторите, смятани за рискови и в категориите на най-уязвимите работници (младежи, работници на срочен трудов договор и слабо квалифицирани работници), специално в малките и средни предприятия и публичния сектор.

По-доброто съгласуване със законодателството на Общността ще допринесе значително за намаляване на броя на появата на злополуките на работното място и на професионалните заболявания. За постигане на тази цел е нужно да се засили ангажираността на всички, както на равнището на Общността, така и на национално равнище.

В ролята си на пазител на Договорите, Комисията ще гарантира, че Директивите на Общността се транспонират и прилагат ефективно. Тя ще съдейства на държавите-членки в това отношение, но и ще упражни най-строга бдителност и ще започне процедури за неизпълнение на задълженията, когато е необходимо, както впрочем вече е направила.

От своя страна, държавите-членки имат задължението да осигурят цялостния резултат от действието на законодателството на Общността. В този контекст, здравето и безопасността в европейските предприятия са в основата на опасенията на Комисията. Съществува необходимост да се отговаря по-добре на специфичните обстоятелства и потребности на малките и средни предприятия, по-специално в секторите с традиционно висок риск като земеделието, строителството и транспорта.

Затова националните стратегии трябва да имат за приоритет прилагането в действие на инструментариум, гарантиращ високата степен на спазване на законодателството, специално в малките и средни предприятия и в секторите с висок риск:

- разпространение на добри практики на местно равнище;
- обучение на служители и ръководни кадри;
- изработване на прости инструменти за улесняване на оценката на риска;

⁵ COM(2004) 62, 5.2.2004 г.

- разпространение на информация на достъпен език и на лесно разбираеми и лесно приложими насоки;
- по-добро разпространение на информацията и по-добър достъп до източниците за консултация ;
- достъп до висококачествени и изгодни външни услуги за превенция;
- използване на инспекторите по труда за посредници при по-доброто приложение на законодателството в малките и средни предприятия, в началото посредством обучение, убеждаване и насърчаване, а след това, ако е необходимо и чрез корективни мерки;
- използването на подкрепящи икономически мерки на равнището на Общността (например чрез структурни фондове) и на национално равнище, за микропредприятия и за малки и средни предприятия.

Комисията, посредством новата програма PROGRESS и в сътрудничество с Консултативния комитет за безопасност и здраве на работното място (ACSH), ще продължи да изготвя практически наръчници за правилното прилагане на Директиви 92/57/ЕИО (временни или подвижни строителни участъци)⁶, 2004/40/ЕО (електромагнитни полета)⁷ и 2006/25/ЕО (изкуствени оптични лъчения)⁸. Когато е подходящо, насоките ще вземат предвид и предстоящия научен съвет на Научния комитет по нови рискове за здравето.

Европейската агенция за безопасност и здраве на работното място (Европейска агенция) ще насочи още повече своите действия в популяризирането, развитието и разпространението на добри практики сред секторите с висок риск и малките и средни предприятия.

Консултативният комитет за безопасност и здраве на работното място ще продължи своята работа по определяне на областите, за които е необходимо изготвяне на наръчници по добри практики, както и да ги направи по-разбираеми за малките и средни предприятия

Повече трудности бяха срещнати при практическото прилагане на законодателството в областта на здравето и безопасността за подизпълнителите, където всеки работодател се стреми да ограничи превантивните мерки на своите работници. Тези ситуации, които зачестяват все повече, заслужават особено внимание както на национално, така и на равнището на Общността.

⁶ ОВ L 245, 26.8.1992 г., стр. 6.

⁷ ОВ L 159, 30.4.2004 г., стр. 1.

⁸ ОВ L 114, от 27.4.2006 г., стр. 38.

Комисията ще работи в сътрудничество с ACSH, за да проучи възможностите за сътрудничество между работодателите, когато на едно и също работно място съществуват множество нива на подизпълнение, както и необходимостта от изготвяне на препоръки.

Прилагането на член 7 от Рамковата директива 89/391/ЕИО разкрива големи различия по отношение на качеството, покриването и достижимостта на услугите за превенция. Това би могло да е причинено от съществуването на разлики в използваните дефиниции от държавите-членки за исканите компетенции и права, както и от прекомерното възлагане на превантивните дейности на външни изпълнители.

След оценяване на ситуацията на европейско равнище, Комисията ще проучи дали съществува необходимост от даване на препоръка, с която държавите-членки да бъдат приканени да предприемат стъпки улесняващи достъпа до качествени услуги за превенция, когато предприятието не разполага със съответната специализирана информация; това е от особено значение за малките и средни предприятия.

4.2. Укрепване на сътрудничеството при наблюдението на прилагането на законодателството

Ефективното и еднакво приложение на националните законодателства, транспониращи достиженията на правото на Общността в областта на здравословните и безопасни условия на труд, е неотменимо условие за гарантиране на съизмерими степени на защита във всички държави-членки. Комисията ще продължи да насърчава на нивото на Общността работата на Комитета на старшите инспектори по труда (SLIC), с цел да подобри ефективността на контрола и наблюдението на спазването при прилагане на законодателството, да улесни сътрудничеството между инспекциите по труда и да ускори съвместните действия на ниво сектори или особени рискове.

SLIC се приканва да:

- **проучи причините за разлика в процентите на поява на случаите на трудови злополуки в държавите-членки и да обсъди с тях опита им в областта на новаторските решения, доказали своята ефективност;**
- **задълбочи своята работа върху анализа на влиянието на регламента REACH, да проучи ролята на инспекциите по труда и да развие общата дейност в сътрудничество с други органи за инспекция, отговорни за наблюдението на пазара и политиката за околна среда;**
- **развие още повече механизмите за обмен на информация по проблемите на практическото прилагане на законодателството, които ще позволят съвместната работа по разрешаването на тези проблеми ;**
- **укрепи сътрудничеството с ACSH, по-специално с оглед на подготвителните дейности по законодателните инициативи и оценяването на прилагането на директивите.**

На национално ниво, трябва да се предвидят съответните средства, позволяващи на инспекциите по труда да гарантират, че съответните участници спазват своите задължения и са в състояние да упражняват права си, включително осъществяване на контрол с ефективно прилагане на съответните санкции за нарушение и преследване за неизпълнение на правилата за здраве и безопасност. Новите предизвикателства, като миграционният поток, определят по-целенасочен контрол и необходимост от увеличаване на знанията.

4.3. Опростяване на законодателната рамка и адаптиране на промените

Комисията ще съблюдава за адаптиране на законовата рамка със съвременния технически прогрес и развитието на пазара на труда, съобразявайки се с принципите на едно последователно, опростено и ефективно законодателство, както и с целта на Общността за намаляване на административните разходи в тежест предприятията.

Комисията:

- **ще продължи, чрез провеждане на консултации със социалните партньори, своята работа относно възможни инициативи за укрепване превенцията на мускулно-скелетните, канцерогените рискове и рисковете от инфекции, причинени от убождане;**
- **ще приеме трети списък за индикативните стойности на химичните агенти;**
- **ще изготви доклад за оценка на изпълнението на Директиви 92/57/ЕИО (временни или подвижни строителни участъци) и 92/58/ЕИО (знаци за безопасност и/или здраве по време на работа)⁹, 92/91/ЕИО (рудодобив чрез сондиране)¹⁰ и 92/104/ЕИО (рудодобив по открит и подземен способ)¹¹, както и 92/29/ЕИО (медицинско обслужване на борда на плавателните съдове)¹² и 93/103/ЕО (риболовни кораби)¹³,**
- **ще извърши оценка на предприетите мерки по направени препоръки на самостоятелно заети работници¹⁴, свързани с Европейската програма за професионални болести¹⁵.**

Оценката на административната и институционалната законодателна рамка и нейното опростяване ще останат в центъра на приоритетите на Комисията, в съответствие с принципите, изложени в нейните съобщения „По-добро нормативно регулиране за растеж и заетост в Европейския съюз“¹⁶ и „Изпълнение на Лисабонската програма на Общността: стратегия за опростяване на нормативната среда“¹⁷.

⁹ ОВ L 245, 26.8.1992 г., стр.23.

¹⁰ ОВ L 348, 28.11.1992 г., стр. 9.

¹¹ ОВ L 404, 31.12.1992 г., стр. 10.

¹² ОВ L 113, 30.4.1992 г., стр. 19.

¹³ ОВ L 307, 13.12.1993 г.

¹⁴ ОВ L 53, 28.2.2003 г., стр.45.

¹⁵ ОВ L 238, 25.9.2003 г., стр.28.

¹⁶ COM(2005) 97, 16.3.2005 г.

¹⁷ COM(2005) 535, 25.10.2005 г.

Комисията:

- ще продължи работата по изработването на кодекс на директивите „здраве и безопасност“, като проучи възможностите за опростяване на законодателството, с цел намаляване на ненужните административни разходи, без да се прави компромис с постигането на представените в настоящото Съобщение цели;
- ще предложи изменение на решението, за създаване на ACSH, с цел намаляване броя на неговите членове и подобряване на неговата дейност;
- ще насърчи изготвянето на обща методология за оценка на директивите, свързани със здравето и безопасността при работа, в светлината на следващата директива по опростяване и рационализиране на подходите при практическото прилагане¹⁸.

В национален план, всяко действие за опростяване, достижимо за предприятията, трябва да се извърши чрез усъвършенстване и опростяване на националната рамка, без намаляване на съществуващите нива на защита. Комисията вече предложи усъвършенстването на нормативната база, с цел нейното опростяване да бъде включено в националните програми „от Лисабон“, и препоръчва на държавите-членки да се съобразят с текущите и планирани дейности.

5. НАСЪРЧАВАНЕ НА РАЗВИТИЕТО И ПРИЛАГАНЕТО НА НАЦИОНАЛНИТЕ СТРАТЕГИИ

Успехът на общностната стратегия зависи от това до каква степен държавите-членки ще се ангажират с приемането на координирани национални стратегии, които определят количествени цели за намаляване появата на трудови злополуки и професионални заболявания, насочени към секторите и предприятията, показващи най-лоши резултати, както и към най-често срещаните рискове и най-уязвимите работници. Тези стратегии следва да бъдат определени на базата на подробна оценка на националното положение, с активното участие и консултации с всички заинтересовани страни, включително и със социалните партньори.

Консултативният комитет за безопасност и здраве на работното място ще бъде идеален форум за тристранен обмен на информация, свързана със съдържанието на националните стратегии, техните цели, предприетите действия, начинът чрез който се свързват със стратегията на Общността и наблюдението на постигнатия напредък. Консултативният комитет за безопасност и здраве на работното място също така ще бъде мястото, където ще се обменят опит и добри практики. Той също така ще гарантира националните стратегии да бъдат изработвани последователно и да предлагат единни нива на защита за целия ЕС.

¹⁸ COM(2006) 390, 14.7.2006 г.

Националните стратегии трябва да покриват четири области, по-специално:

5.1. Увеличаване на превантивната ефективност на наблюдението на здравето

Условията на работа, които имат неблагоприятен ефект върху здравето могат да бъдат с дългосрочни последици и да причинят по-късни професионални заболявания и здравословни проблеми, дори и след период на 20-годишно излагане на вредни вещества, както е случаят с азбеста. Наблюдението на здравето на работниците е основен инструмент в усилията предпазване от такива проблеми.

Комисията насърчава държавите-членки и бизнес сектора да прилагат систематични процедури за събиране и анализ на данните, събрани от наблюдението на здравето на работниците, за да се подобри превенцията като същевременно се избегне увеличаването на формалните изисквания към компаниите. Националните здравни системи трябва да играят по-активна роля, например в организирането на кампании за повишаване на вниманието на лекарите към предишни заболявания и към условията на работа на техните пациенти.

5.2. Действия в полза на рехабилитацията и реинтеграцията на работниците

Всяка година почти 350 000 работници са принудени да сменят своята работа вследствие на злополука, 300 000 страдат от различна степен на трайна инвалидност и 15 000 остават окончателно извън пазара на труда¹⁹.

Държавите-членки са насърчавани да включват в техните национални стратегии специфични мерки (финансова помощ, обучение, адаптирано към индивидуалните нужди и др.), целящи да подобрят рехабилитацията и реинтеграцията на работниците, изключени от пазара на труда за дълъг период от време поради трудова злополука, професионално заболяване или инвалидност.

5.3. Съобразяване със социалните и демографските промени

Предизвикателствата от демографската промяна в ЕС са подчертани в Съобщението на Комисията „Демографското бъдеще на Европа – превръщане на предизвикателството във възможност”²⁰. Политиката на здраве и безопасност на работното място може да помогне да се посрещнат тези предизвикателства, главно с по-доброто адаптиране на работното място към индивидуалните нужди и по-доброто прилагане на ергономичните принципи към концепцията за работните места и организацията на работа.

Въпреки че трябва да се отговори на нуждите на едно застаряващо активно население в Европа, положението на по-младите работници не трябва да бъде пренебрегвано, по-точно на тези от тях, които са уязвими към рискове на работното място. Ако този аспект бъде пренебрегнат, това ще доведе до изместване на риска към по-младите възрастови групи и ще създаде условия за бъдещи проблеми.

¹⁹ Eurostat – Labour Force Survey 1999 module Ad-Hoc "Accidents at work and work-related health problems" – Published in "Panorama of the European Union : work and health in the EU, A statistical portrait".

²⁰ COM(2006) 571.

Европейската агенция се приканва да изготви, чрез своята служба за наблюдение на рисковете, доклад, проучващ специфичните предизвикателства по отношение на здравето и безопасността, поставени от все по-засилващата се интеграция на жените, работниците-мигранти и по-младите и по-възрастните работници на пазара на труда. Той ще допринесе за посочването и определянето на новите тенденции и рискове, както и на необходимите мерки.

5.4. Засилване на последователността на политиките

За да бъдат ефективни, усилията за защита и развитие на здравето и безопасността на работниците в Европа, се изисква ефикасна координация на общностно и национално ниво на политиката за здравословни и безопасни условия на труд с другите политики, които по всяка вероятност въздействат на тази област. Следователно трябва да бъдат предприети съвместни действия и да се проследи последователността при следните политики:

- общественото здраве,
- регионалното развитие и социалното сближаване,
- обществените поръчки,
- заетостта и реструктурирането.

Комисията ще осигури последователността в развитието на инициативите в областта на здравето и безопасността при работа с политиките, свързани с общественото здраве, с цел превенция на заболяванията и удължаване на активния здравословен живот. По-специално, прилагането в действие на настоящата стратегия ще бъде съобразено с резултатите от започналата консултация през 2007 г., със Зелената книга „Към Европа без тютюнев дим: политически опции на равнище Европейски съюз”, както и с резултатите от консултацията през май 2006 г.–„Насърчаване на психичното здраве на населението. Към стратегия за психично здраве на гражданите на Европейския съюз.“

Комисията ще следи, посредством междуведомствена работна група за здравето и сигурността на работното място, инициативите от други политически области да бъдат включени в защитата на здравословните и безопасни условия на труд.

По-специално, Комисията ще проучи предлаганите възможности от различните общностни програми и фондове, които са в състояние да допринесат за достигането на по-добри нива на защита на здравето и безопасността на работниците.

6. НАСЪРЧАВАНЕ НАПРОМЕНИТЕ В ПОВЕДЕНИЕТО

Законодателството може да допринесе за промяна в моделите на поведение. Стратегия, насочена към насърчаване на културата на превенция, трябва да бъде ориентирана към всички слоеве на обществото и да достигне до работното място и активното население. Тя трябва да съдейства за формирането на обща култура, отдаваща значение на здравната превенция и превенцията на риска.

6.1. Интегриране на здравето и сигурността в образователни програми

Придобитият опит на национално, регионално и местно ниво от прилагането на стратегията за периода 2002–2006 г., разкрива значението на развитието на култура на превенция на риска в образователните програми на всички нива от образователния цикъл във всички области, включително в професионалното и университетското образование. Важна роля има началното образование, тъй като основните рефлексии за превенция се придобиват още в детството.

Особено внимание трябва да се обърне на обучението на младите предприемачи в областта на управлението на здравето и безопасността на работното място, както и на обучението на работниците свързано с рисковете в предприятието, тяхното предвиждане и предотвратяване. Това е от изключително значение за МСП и за работниците-мигранти.

В този контекст, основна роля има Европейският социален фонд, поддържащ инициативите на държавите-членки за развитието на култура на превенция в областта на здравето и безопасността на работното място.

Европейската агенция ще бъде приканена, да отчете нивото на интеграция на здравето и безопасността в политиките на професионалната квалификация и професионалното обучение в държавите-членки. На основание на информацията и становището на Консултативния комитет по безопасност, хигиена и опазване на здравето на работното място, Комисията ще реши дали да представи или не предложение за препоръка.

Държавите-членки се приканват да използват допълнително предлагания потенциал на Европейския социален фонд и на други фондове на Комисията за развитие на проекти за обучение на работодатели и работници в областта на здравословните и безопасни условия на труд.

6.2. По-здравословни и по-безопасни работни места: подобряване на здравето и насърчаване вниманието в предприятията

Предприятията, които инвестират в опазване на здравето на техните работници, чрез активни политики за превенция, получават измерими резултати: съкращаване на разходите, дължащи се на чести отсъствия от работа, намаляване на ротацията на персонала, по-висока удовлетвореност на клиентите, повишаване на мотивацията, подобряване на качеството и по-добър имидж на предприятието. Тези положителни ефекти могат да се засилят чрез насърчаване на работниците в условия на здравословна работна среда, да усвоят навици, които ще подобрят тяхното общо здравословно състояние.

Комисията насърчава държавите-членки да предвидят в своите национални стратегии специални инициативи, позволяващи на предприятията, особено на МСП, да имат достъп до техническа помощ и съвети относно насърчаването на здравето на работниците.

Комисията приканва Европейската агенция да събира и разпространява информация, имаща за цел да подкрепя организирането на кампании за насърчаване на здравето на работното място, едновременно със стратегията и общностните програми за обществено здраве.

Комисията приканва Европейската фондация за подобряване на условията на живот и труд, да анализира реалните резултати от тези кампании.

Промяната в поведението, свързано с проблемите на здравето и безопасността при работа, преминава между прочем, в дейностите за повишаване на осведомеността на участниците в предприятията, и чрез ефективно и пълно прилагане в предприятията на правила за информиране, за обучение и участие на работниците, които ще им позволят да получат адекватни професионални знания, да развият превантивни рефлексии и да изпълняват по-безопасно задачите си.

Впрочем дейностите за повишаване на осведомеността, по-специално в МСП, могат да бъдат подкрепени от насърчителни икономически, преки и непреки мерки за превенция. Тези насърчителни мерки биха могли да включват евентуално намаляване на социалните вноски или на застрахователните премии, в зависимост от инвестициите, вложени за подобряване на работната среда и/или за намаляване на злополуките, за икономическа помощ за установяване на система за управление на здравето и на безопасността, въвеждане в процедури за възлагане на обществени поръчки по въпроса за здравето и безопасността, приложими за тяхното изпълнение.

Европейската агенция ще бъде приканена да организира публични кампании в различни сектори, визиращи най-вече МСП, както и да насърчи управлението на здравето и безопасността в предприятията чрез обмяна на опит и на добри практики, набелязани в специални сектори.

Социалните партньори са приканени да изработят инициативи в рамките на социалния диалог в различните сектори, и да се грижат за засилване на координиращата роля на представителите на работниците, в рамките на системно управление на професионалните рискове.

7. УСТОЯВАНЕ НА НОВИ И ВСЕ ПО-ГОЛЕМИ РИСКОВЕ

7.1. Идентифициране на новите рискове

Фундаменталните научни изследвания, както и приложните изследвания, са абсолютно необходими за усъвършенстването на знанията по въпросите на здравето и безопасността на работното място, при изработване на описания на излагането на вредни вещества, при идентифициране на причините и последиците, и при откриване на превантивни решения и нови технологии. Научните изследвания предоставят аргументите и доказателствата, върху които следва да се основават политическите решения.

Приоритетите на научните изследвания следва да включват психосоциални въпроси, мускулно-скелетни нарушения, опасни вещества, запознаване с рисковете за възпроизводството, управление на здравето и безопасността, рискове свързани с няколко преплитачи се фактора (например организация на работата и концепция за работните места, ергономия, комбинирано излагане на физични и химични агенти), както и потенциалните рискове свързани с нанотехнологиите.

В общностен план, нарастването на усилията ще бъде проследявано, *inter alia*, в Седмата рамкова програма за научни изследвания, с подкрепата на технологичната платформа за безопасност на работното място и за безопасност на околната среда, която публикува своята стратегическа програма за научни изследвания през 2006 г. Множество въпроси бяха вече идентифицирани като бъдещи покани за представяне в няколко теми – здраве, нанонауки, нанотехнологии, материали и нови технологии за производство, и социо-икономически и хуманитарни науки – в тази рамкова програма: оценка на икономическото измерение на здравето и безопасността на работното място и излагане на работниците на въздействието на наночастиците, управление на промишления риск, защитна екипировка, и структурна безопасност. Тук трябва да прибавим и необходимостта от сближаване на националните програми за научни изследвания. Изтотвянето на национални технологични платформи може да изиграе важна роля по този повод.

Европейската агенция е поканена да насърчава националните институции за изследвания на здравето и безопасността, съставянето на единни приоритети, обмена на резултати и определянето на нуждите по въпросите на здравето и безопасността на работното място в изследователските програми.

Мястото за наблюдение на рисковете към Европейската агенция трябва да подобри предвиждането на рисковете, включително тези, свързани с новите технологии, с биологичните рискове, със сложните връзки човек-машина, и с влиянието на демографското развитие.

Комисията насърчава държавите-членки и социалните партньори да поощряват бързото практическо прилагане на резултатите от фундаменталните изследвания, предоставяйки на разположение на предприятията и особено на МСП лесни инструменти за превенция.

7.2. Насърчаване на психичното здраве на работното място

Понастоящем, проблемите, свързани с лошо психично здраве, съставляват четвъртата най-често срещана причина за трудова неспособност. СЗО оценява, че до 2020 г. депресията ще стане основна причина за тази неспособност. Работното място може да представлява привилегировано място за превенция на психологическите проблеми и за стимулиране на по-добро психично здраве.

Комисията насърчава държавите-членки да включат в националните си стратегии специални инициативи за предпазване от психични здравни проблеми и стимулиране на психическото здраве, едновременно с общностните инициативи по въпроса, включително и в контекста на работа на лицата с умствени увреждания.

Комисията подчертава важността на преговорите между социалните партньори върху превенцията срещу насилието и тормоза на работното място и ги насърчава да оценят последиците от прилагането на рамковото споразумение на европейско ниво върху стреса на работното място.

8. ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИГНАТИЯ НАПРЕДЪК

Изработването на нови инструменти, целящи да измерят постигнатия напредък и положените от всички участници усилия, както на национално, така и на европейско ниво, е необходимо за осигуряването на адекватно проследяване на прилагането в действие на настоящата стратегия.

В контекста на общностната статистическа програма, Комисията прие предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета, имащо за цел, между другото, да консолидира методологиите Европейска статистика на трудовите злополуки (ESAW²¹) и Европейска статистика на професионалните заболявания (EODS²²) и да осигури системно предаване на тези административни данни от страна на държавите-членки до Комисията. Комисията ще засили също събирането на статистически данни за здравето и безопасността на работното място чрез анкети сред населението.

Комисията ще развие в сътрудничество с Консултативния комитет по безопасност, хигиена и опазване на здравето на работното място единна система, позволяваща събиране и обмен на информация за съдържанието на националните стратегии, оценка на реализирането на поставените цели, както и на ефективността на структурите за национална превенция и на разгърнатите усилия. Тя ще стимулира развитието на качествени показатели за обогатяване на предоставените от европейските статистики данни и на обществените анкети по въпроса за здравето и безопасността при работа.

²¹ Европейска статистика на трудовите злополуки.

²² Европейска статистика на професионалните заболявания.

9. СТИМУЛИРАНЕ НА БЕЗОПАСНОСТТА И ЗДРАВЕТО НА МЕЖДУНАРОДНО НИВО

В условията на една все по-глобализираща се икономика, ЕС има интерес в прокарването на норми за работа в целия свят, действайки многостранно в сътрудничество с компетентните международни органи и двустранно в рамките на неговите взаимоотношения с трети страни. Той следва също така да помогне на страните кандидатки да се подготвят за прилагане на достиженията на правото на Общността. В този контекст, ЕС би следвало да насърчава принципите на превенция, които е определил в политиката си за здравословни и безопасни условия на труд, като:

- засилва сътрудничеството си с Международната организация на труда (МОТ), Световната здравна организация (СЗО) и други международни организации с цел стимулиране на по-високи нива на защита;
- сътрудничи с други страни за насърчаване на прилагането в действие на глобалната стратегия по въпроса за трудовата безопасност и здраве, приета през 2003 г. от МОТ, както и ратифицирането на Конвенцията, стимулираща безопасността и здравето при работа, приета през 2006 г.;
- насърчава държавите-членки да ратифицират конвенциите на МОТ;
- работи с трети страни и международни организации за получаване на световна забрана за производство, търговия и използване на азбест или на продукти, съдържащи азбест, насърчавайки едновременно опазване на здравето и безопасността при работа като цяло;
- насърчаване на събирането на данни за злополуки чрез изисквания за предоставяне на информация за сериозни злополуки, като по този начин се подобри сравнимостта на такива данни;
- засилва сътрудничеството с развитите икономики, такива като САЩ, Канада, Австралия и Япония, а също и с новопоявилите се икономики на Китай и Индия;
- помага на страните кандидатки в усилията им да приложат в действие достиженията на правото на Общността в областта на здравето и безопасността на работното място.

10. ИЗВОДИ

Поради икономически и хуманни причини, здравословните и безопасни условия на труд трябва да заемат първостепенно място в политическата програма на Общността.

Непосредственият ангажимент на Лисабонската стратегия за увеличаване на работните места и на производителността чрез увеличаване на конкурентоспособността изисква двойни усилия от страна на всички участници, за да се подобрят резултатите по отношение на здравето и безопасността на работното място в ЕС. Ролята на здравето и безопасността на труда е първостепенна за нарастването на конкурентността и производителността на предприятията и допринася за устойчивост на социалните системи за защита, защото се проявяват чрез намаляване размера на злополуките, нещастните случаи и заболяванията и мотивират работниците. Злополуките на работното място и професионалните заболявания представляват огромна финансова тежест за обществените и личните системи за защита и изискват интегрирана, координирана и стратегическа реакция, както и сътрудничество от главните заинтересовани страни в Европейския съюз, що се отнася до изработването на общностни и национални политики. Комисията, в сътрудничество с останалите участници, ще разработи подробно конкретни действия, точно предвидени в календара, които трябва да се предприемат на общностно ниво в Социалния график за изпълнение и които ще допълнят действията, които държавите-членки се ангажират да изпълнят.

Чрез настоящото съобщение Комисията има за цел да подбуди всички засегнати страни да действат заедно за намаляване на високата цена, която се плаща за трудовите злополуки и за професионалните заболявания, а също и да превърне благоприятната работна среда в реалност за европейските граждани, една конкретна стъпка към развитието на Гражданската програма, приета на 10 май 2005 г.